

Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΑΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ὑπὸ

ΧΡ. ΕΥΕΛΠΙΔΗ

Ὁ νέος εὐρωπαϊκὸς πόλεμος φέρει πάλιν εἰς ἐπικαιρότητα τὸ ζήτημα τῆς ἐπαρκειᾶς μας εἰς γεωργικά, κτηνοτροφικά καὶ δασικά προϊόντα. Καὶ εἶναι μὲν ἄληθές ὅτι, ἀπὸ τοῦ 1932 κυρίως, αἱ ἐξαγωγαί μας τῶν προϊόντων τούτων ὑπερβαίνουν εἰς ἀξίαν τὰς εἰς αὐτὰ εἰσαγωγὰς μας, ἐνῶ κατὰ τὴν πρὸ τῆς κρίσεως ἐποχὴν (ἀπὸ τοῦ 1929 καὶ πρότερον) εἴχομεν παθητικὸν οἰκονομικὸν ἰσοζύγιον, ὅσον ἀφορᾷ τὰ γεωργικά, κτηνοτροφικά καὶ δασικά προϊόντα¹.

Αἱ ἐκ τοῦ πολέμου ὅμως δυσκολίαι ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων μας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς εἰσαγωγῆς ἀναγκαιούντων ἡμῖν εἰδῶν ἐπιβάλλουν τὴν ἔρευναν τῆς δυνατότητος τυχὸν πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐπαρκειᾶς μας καὶ τῶν μέσων δι' ὧν δύναται αὕτη νὰ ἐπιτευχθῇ, κατὰ τὴν πολεμικὴν τοῦλάχιστον περίοδον. Καθότι, ὑπὸ ὁμαλὰς περιστάσεις ἐνδείκνυται ἡ ἀνάπτυξις τῶν καλλιεργειῶν ἐκείνων, αἵτινες μᾶς δίδουν τὰ πολύτιμα ἐξαγόμενα προϊόντα μας (καπνός, σταφίς, ἐλαιόλαδον, οἶνοι, καρποί), τὰ ὅποια ἀποφέρουν πολὺ μεγαλυτέραν κατὰ στρέμμα χρηματικὴν ἀπόδοσιν. Ἐνῶ εἰς πολεμικὴν ἐποχὴν αἱ ἐξαγωγαὶ αὗται περιορίζονται φυσικῶς, διότι θεωροῦνται ὡς εἶδη πολυτελείας, δευτερευούσης μᾶλλον χρησιμότητος (*exportations marginales*). Κυρίως ὅμως ὁ οὐσιαστικὸς ἀποκλεισμός τῆς Γερμανίας καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς καταληφθεισῶν χωρῶν (Αὐστρία, Τσεχοσλοβακία, Πολωνία) θὰ περιορίσῃ ἀναγκαστικῶς τὰς ἀγορὰς καταναλώσεως τοῦ σημαντικωτέρου τῶν ἐξαγωγικῶν μας προϊόντων, τῶν καπνῶν. Παρίσταται λοιπὸν ἀνάγκη ρυθμίσεως τῆς παραγωγῆς τῶν προϊόντων τούτων, ἀναλόγως τῆς ζητήσεώς των. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἐπιβάλλεται ὑπὲρ ποτε ἡ προσπάθεια τῆς, κατὰ τὸ δυνατόν, αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς μας εἰς εἶδη ἐσωτερικῆς καταναλώσεως καὶ κυρίως εἰς εἶδη πρώτης ἀνάγκης. Αὕτη δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς καλλιέργειας τῶν εἰδῶν τούτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς ἐντάσεως τῆς καλλιέργειας αὐτῶν.

¹ Χρ. Εὐελπίδης. Θεωρία καὶ πράξεις ἀγροτικῆς πολιτικῆς καὶ οἰκονομίας, τόμος Α' σελ. 131.

Ἐπέκτασις τῶν καλλιεργειῶν μας. Ἡ ἐπέκτασις αὕτη δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ :

α) Διὰ τῆς ἐκχερσώσεως ἢ χρησιμοποιοήσεως νέων ἐκτάσεων.

β) Διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς καλλιεργείας, ἐπὶ ἐκτάσεων κατεχομένων ὑπὸ ἐξαγομένων ἢ μὴ πρώτης ἀνάγκης εἰδῶν.

γ) Διὰ τοῦ μεγαλειτέρου περιορισμοῦ τῶν ἀγροναπαύσεων.

Θὰ ἐξετάσωμεν ἐκάστην τῶν ὡς ἄνω περιπτώσεων.

α) Ἐλάχισται εἶναι σχετικῶς αἱ ἐπιδεκτικαὶ καλλιεργείας καὶ μὴ χρησιμοποιούμεναι σήμερον ἐκτάσεις, εἴτε διὰ τὴν γεωργίαν εἴτε διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Καὶ τὸ πλεῖστον αὐτῶν ἔχει ἀνάγκην βελτιώσεως πρὸ πάσης χρησιμοποιοήσεώς των (ἔλη, βάλτοι, ἄλμυρὰ ἐδάφη). Ἡ ἐκτέλεσις ἔργων βελτιώσεως ὄχι μόνον ἀπαιτεῖ πολὺν χρόνον ἐργασίαν ἀλλὰ καὶ μεγάλας δαπάνας, τὰς ὁποίας ὅμως πιθανὸν νὰ πληρώσῃ ἢ ὡς ἐκ τοῦ πολέμου αὔξησης τῆς τιμῆς τῶν προϊόντων τῆς γῆς. Ἡ συνέχισις τῶν ἐπ' αὐτῶν παραγωγικῶν ἔργων ἐπιβάλλεται λοιπὸν καὶ μάλιστα μὲ ζωηρότερον ρυθμόν. Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ὀρθὸν θὰ ἦτο νὰ γίνεταί τώρα μεγαλύτερα χρῆσις εἰς αὐτὰ ἐργατικῶν χειρῶν καὶ ζώων παρὰ μηχανημάτων, τῶν ὁποίων εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ εἰσάγωμεν ἔξωθεν τὴν κινητήριον ὕλην (πετρέλαιον, ἄνθραξ). Κυρίως ὅμως συνιστᾶται ἡ ἐντατικὴ συνέχισις καὶ ἡ κατὰ τὸ ἀνώτατον δυνατὸν ὅριον ἐπέκτασις τῶν ἔργων ἀρδεύσεως, τὰ ὁποῖα πολλαπλασιάζουν καὶ σταθεροποιοῦν τὴν παραγωγικὴν ἱκανότητα τῶν ἀγρῶν μας. Μικραὶ τινες ἐκτάσεις, ἐξαιρούμεναι σήμερον ἐκ τῆς καλλιεργείας μὲ τὸν χαρακτηρισμὸν των ὡς δασικῶν, θὰ ἠδύναντο ἐπίσης νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὴν γεωργίαν, ἰδίᾳ εἰς τὴν Θράκην. Τέλος ὀρθὸν θὰ ἦτο ὅπως ἐπιβληθῇ ἡ ἀναγκαστικὴ καλλιέργεια τῶν ἄνευ λόγου παραμενουσῶν ἀχρησιμοποίητων γεωργικῶν ἐκτάσεων, συμφώνως ἄλλως τε καὶ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρ. 15 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 813, περισσότερον διὰ λόγους ἠθικοῦς, καθότι δὲν πρέπει νὰ νομισθῇ ὅτι θὰ ἐπέλθῃ οὕτω ἐξοικονόμησις σημαντικῶν ἐκτάσεων. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην τῶν γαιῶν θὰ πρέπει νὰ περιληφθοῦν καὶ αἱ κάτωθεν τῶν δενδρῶνων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐλαιῶνων τοιαῦται, ἐφ' ὅσον βεβαίως εἶναι μᾶλλον πεδιναὶ καὶ ὄχι βραχώδεις καὶ ἄγονοι.

Τὸ ζήτημα τῆς καλλιεργείας ἔστω καὶ δεκάδων ἢ ἑκατοντάδων τινῶν χιλιάδων νέων στρεμμάτων φέρει ἀναγκαίως πρὸς ἔρευναν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκχερσώσεως αὐτῶν. Καθότι δὲν εἶναι εὐκόλος αὕτη μὲ τοὺς εἰς πλεῖστας τῶν περιφερειῶν μας καχεκτικούς ἀροτήρας. Ἡ χρησιμοποίησις τῆς μηχανικῆς ἔλξεως ἐπιβάλλεται πρὸς τοῦτο. Παρ' ὅλας ὅμως τὰς προόδους τῆς Ὑπηρεσίας μηχανικῆς

καλλιεργείας, αὕτη στερεῖται τῶν μέσων πρὸς ἐπέκτασιν τῶν ἐργασιῶν της ¹. Διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται ἡ ἐν καιρῷ εἰρήνης χρησιμοποίησις στρατιωτικῶν κινητήρων. Καὶ μάλιστα εἰς πτωχὴν χώραν, ὡς ἡ ἡμετέρα θὰ ἐπεβάλλετο, ἴσως, ἡ ἀγορὰ κινητήρων πρὸς τὸν διπλοῦν σκοπὸν τῆς χρησιμοποίησώς των εἰς τοὺς ἀγροὺς ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ εἰς πολεμικοὺς σκοποὺς ὅταν παρίσταται ἀνάγκη, ὅπως ἄλλως τε συμβαίνει εἰς τὴν πρᾶξιν μὲ τὰ ἐπιτασσόμενα ζῶα τῶν ἀγροτῶν.

β) Ὁ περιορισμὸς τῶν καλλιεργουμένων γαιῶν διὰ φυτῶν ἐξαγομένων ἢ μὴ πρώτης ἀνάγκης δὲν πρόκειται νὰ προσπορίσῃ σημαντικὰς ἐκτάσεις εἰς τὴν γεωργίαν μας. Διότι τὸ κυριώτερον ἐξ αὐτῶν, ὁ καπνός, παρὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ σημασίαν εἰς τὴν γεωργικὴν μας οἰκονομίαν, οὐδέποτε κατεῖχε μεγάλας ἐκτάσεις, ὑπερβαίνουσας πολὺ τὸ ἐν ἑκατομμύριον στρεμμάτων, ἥτοι τὸ 1/20 τῆς ἀροσίμου ἐκτάσεώς μας. Ἦδη ἡ ἔκτασις αὕτη περιωρίσθη διὰ τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2072 τοῦ 1939 εἰς 653 χιλ. στρέμματα, κατ' ἀνώτατον ὅριον καὶ ὁ περαιτέρω περιορισμὸς των θὰ ἐδημιούργη κοινωρικὸν ζήτημα συντηρήσεως τῶν εἰς τὰς καπνοπαραγωγικὰς περιφερείας ἀγροτῶν.

Σημειωτέον μάλιστα ὅτι τὸ μέγιστον μέρος τῶν εἰδικῶν καπνοχωράφων, κυρίως εἰς τὴν Ἀνατ. Μακεδονίαν, εἶναι λίαν πτωχά, ἐπικλινῇ καὶ ἐλαχίστην θὰ παρουσιάζον ἀπόδοσιν, καλλιεργούμενα τυχὸν διὰ σιτηρῶν ἢ ὅσπριων, καθότι δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ ἄλλης τινὸς εἰς αὐτὰ καλλιεργείας. Σημαντικὴν σχετικῶς ὅμως σημασίαν, παρὰ τὴν μικράν των ἔκτασιν, ἀνερχομένην εἰς 15—20.000 στρέμματα, παρουσιάζουν τὰ ποτιστικὰ καπνοχώρα τῶν περιφερειῶν Ἀγρινίου καὶ Ναυπλίου, ἐπὶ τῶν ὁποίων δύνανται νὰ εὐδοκιμήσουν ποτιστικαὶ καλλιέργειαι. Φρονοῦμεν ὅτι, δέον ν' ἀπαγορευθῇ ἡ κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον χρησιμοποίησις των πρὸς παραγωγὴν καπνῶν, ὅσον καὶ ἂν ἀκριβῶς αὐτὰ πωλοῦνται εὐχερῶς, ἔνεκα κυρίως τῆς χαμηλῆς τιμῆς των.

Πολὺ σημαντικωτέρας ἐκτάσεις καταλαμβάνει παρ' ἡμῖν ἡ ἄμπελος καὶ ἡ σταφιδάμπελος. Ἡ ἐκκρίζωσις ὅμως αὐτῶν πρὸς χρησιμοποίησιν τῶν ὑπ' αὐτῶν κατεχομένων ἐκτάσεων εἰς ἄλλας καλλιεργείας δὲν εἶναι βεβαίως συστάσιμος. Ἀφοῦ μάλιστα τὰ προϊόντα αὐτῶν (σταφίς, σταφυλαί, οἶνοι) εὐρίσκουν κατανάλωσιν καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, πλὴν τῆς σουλτα-

¹ Ι. Ε. Παλαιολόγου. Ἡ Μηχανικὴ καλλιέργεια, ὡς Ἀγροτικὴν Οἰκονομίαν, τεύχος Γ'. 1939.

νίνας, ἡ ὁποία παρουσιάζει σχετικὴν καὶ πιθανῶς προσωρινὴν κρίσιν, ἔνεκα τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς γερμανικῆς ἀγορᾶς.

γ) Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐνδείκνυται ὅτι δὲν εἶναι πρακτικῶς ἐφικτὴ ἡ σοβαρὰ ἐπέκτασις τῆς καλλιεργείας, εἴτε ἐπὶ νέων ἐδαφῶν, εἴτε ἐπὶ ἐδαφῶν, τὰ ὁποία κατέχουν σήμερον καλλιέργειαι παράγουσαι εἶδη μὴ ἀναγκαῖα διὰ τὴν αὐτάρκειάν μας, τῶν ὁποίων ἡ ἐξαγωγή συναντᾷ δυσχερείας. Ἀπομένει ὅμως ἓνα σοβαρὸν ἀπόθεμα γαιῶν πρὸς ἐκμετάλλευσιν· αἱ ἀγροναπαύσεις. Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς τὴν ὑπ' αὐτῶν καταλαμβανομένην ἔκτασιν. Ἡ ἀπογραφή τοῦ 1929 ἀναριθμᾷ αὐτὰς εἰς 5.573 χιλ. στρέμμ. Ἡ ἔκτασις αὕτη, κάτω τῆς πραγματικῆς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, περιορίσθη ἔκτοτε, ὥς ἐκ τῆς ἐξαπλώσεως τῆς καλλιεργείας ἐπ' αὐτῶν καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς παντελοῦς πλέον σχεδὸν καταργήσεως τῆς τριετοῦς ἀγροναπαύσεως, εἰς τὰς περιφερείας ὅπου αὕτη ἐφηρμόζετο. Πάντως ὑπολογίζομεν ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη αἱ ἀγροναπαύσεις καλύπτουν τὸ $\frac{1}{3}$ περίπου ἢ κατ' ἐλάχιστον τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς σπειρομένης καὶ φυτευομένης κατ' ἔτος ἐκτάσεως ἐν Ἑλλάδι, ἐξαιρέσει τῶν μονίμων φυτειῶν. Ἡ παντελής κατάργησις τῆς ἀγροναπαύσεως δὲν εἶναι δυνατὴ ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας ἐν Ἑλλάδι.

α) Διότι αὕτη χρησιμεύει ὡς χειμερινὴ ἰδίᾳ βοσκή εἰς τὰ ζῶα, λίαν χρήσιμος μετὰ τὸν περιορισμὸν τῶν μονίμων βοσκησίμων ἐκτάσεων.

β) Διότι εἰς πολλὰς περιφερείας, πτωχὰς εἰς ὕδωρ, τῆς Νοτιανατολικῆς Ἑλλάδος αὕτη συντηρεῖ τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους καὶ δὲν δύναται ν' ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλων καλλιεργητικῶν μεθόδων.

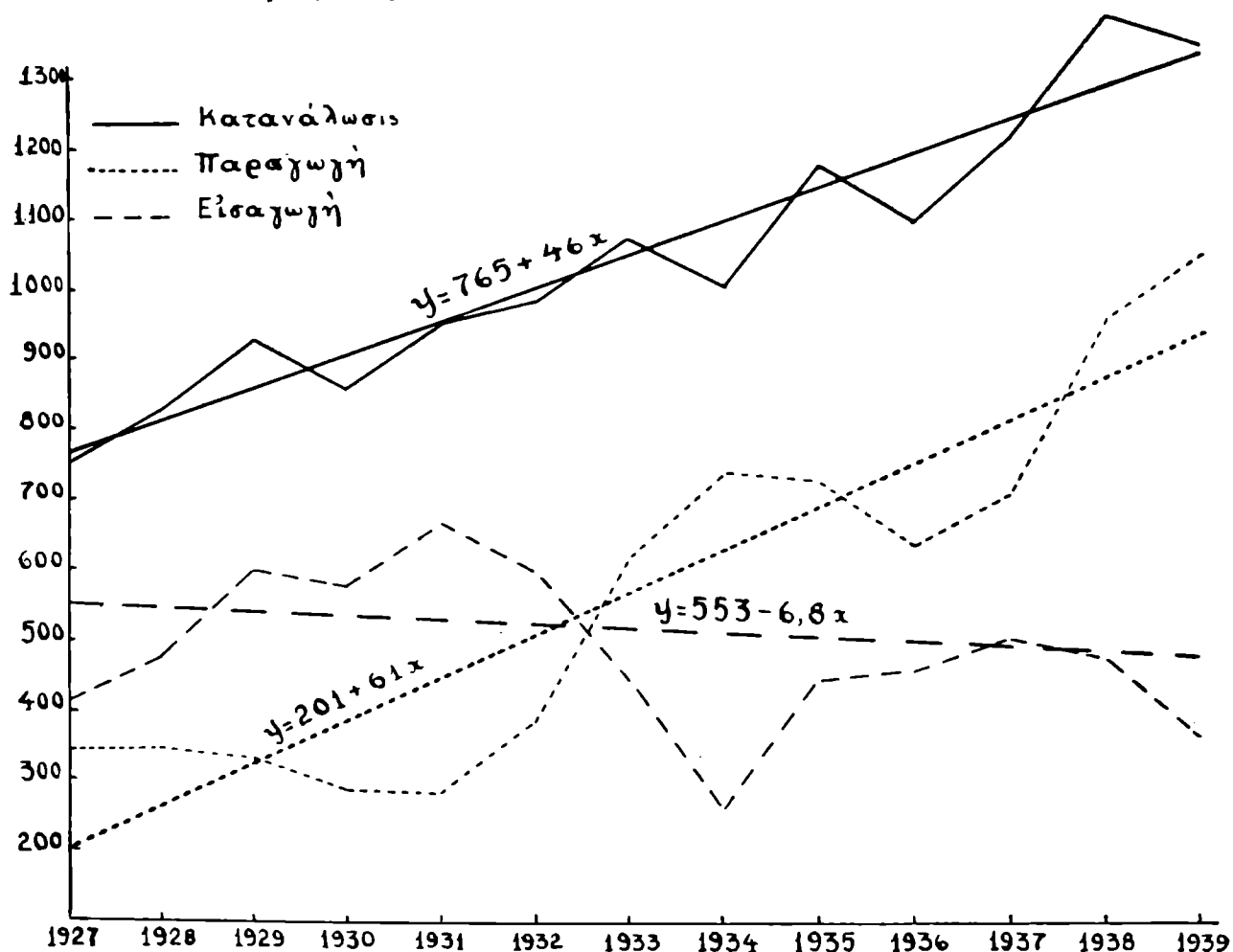
Ἡ καλλιέργεια ὅμως ἔστω καὶ τοῦ ἡμίσεος τῆς ἐκτάσεως τῶν ἀγροναπαύσεων θὰ προσθήσῃ εἰς τὴν γεωργίαν μας σημαντικὰς γαίας, ἀπαραιτήτους ἰδίᾳ εἰς τὴν πολεμικὴν ἐποχὴν. Πρὸς τοῦτο ὅμως δεόν νὰ ληφθῇ πρόνοια δι' ἀντικατάστασιν τῆς παραγωγῆς αὐτῶν εἰς χόρτον βοσκήσιμον μὲ κτηνοτροφικὰ φυτὰ ὡς θὰ ἐξετάσωμεν κατωτέρω.

Χρησιμοποίησις τῶν ἐδαφῶν. Ἄς ἴδωμεν τώρα ποία εἶναι ἡ καλλιτέρα χρησιμοποίησις τῶν καλλιεργησίμων γαιῶν ἐν καιρῷ πολέμου.

Ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου παρουσίασεν ἀπὸ τοῦ 1923 σοβαρὰν ἐπέκτασιν ἐν Ἑλλάδι, χάρις ἰδίᾳ εἰς τὸν θεσμὸν τῆς συγκεντρώσεως τῆς ἐγχωρίου σιτοπαραγωγῆς. Ἡ περαιτέρω ὅμως ἐξάπλωσις αὐτῆς εἰς σοβαρὰν ἀναλογίαν, δὲν εἶναι πλέον εὐκόλος, οὔτε, φρονοῦμεν, καὶ ἐπιθυμητή. Καθότι θὰ ἐπραγματοποιεῖτο εἰς βάρος

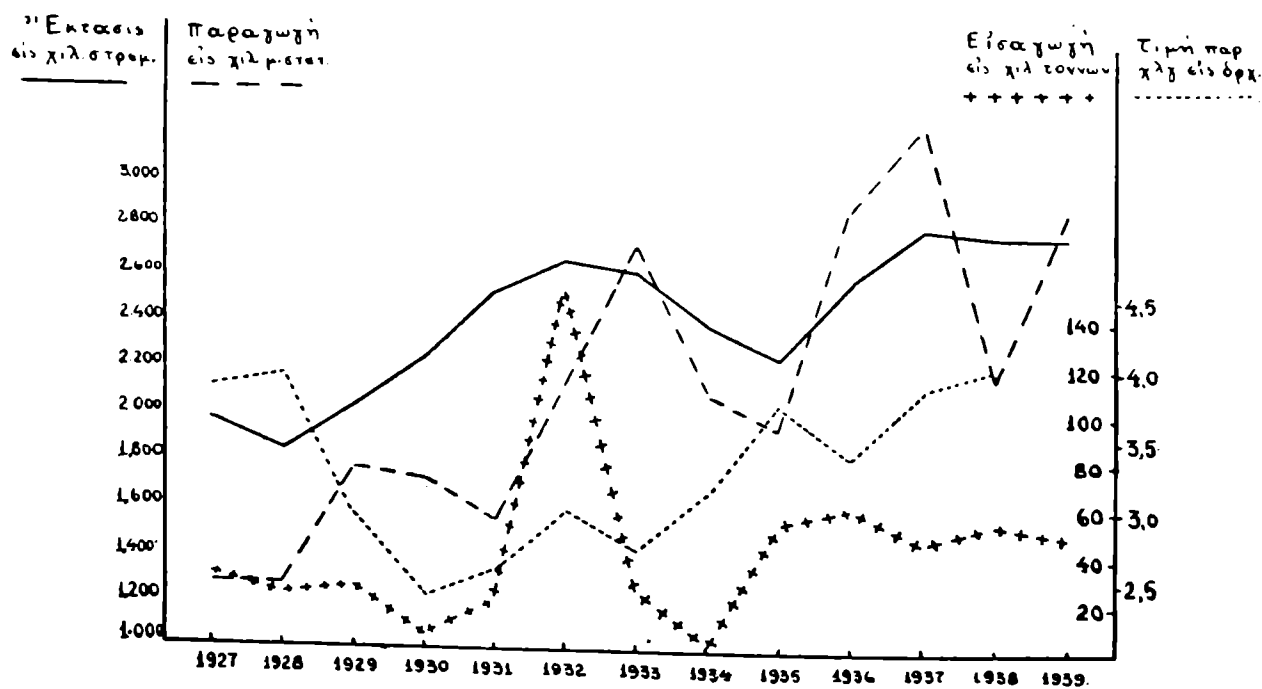
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.

Παραγωγή, εισαγωγή και κατανάλωσις σίτου.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.

Έκτασις, παραγωγή, εισαγωγή και τιμή άραβοσίτου.

ἄλλων σημαντικῶν κλάδων τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας μας. Ἐξ ἄλλου ἡ καλλιέργεια σίτου ἐπὶ σίτου, γενομένη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς τινὰ μέρη τῆς Βορείου Ἑλλάδος, ἔσχεν ὀλέθρια ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς ἀποδόσεώς του. Γενικῶς παρατηρεῖται αὐξήσις τῆς παραγωγῆς μας καὶ τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων (Διάγρ. 1). Ἡ ἔντασις ὅμως τῆς καλλιεργείας τοῦ σίτου πρὸς ἐπίτευξιν μεγαλυτέρων, κατὰ στρέμμα, ἐσοδῶν παρουσιάζει ἀκόμη ἱκανὰ περιθώρια. Καθότι αἱ ἀποδόσεις τῶν σιταγρῶν μας μένουν, κατὰ κανόνα, ἄρκετὰ χαμηλαί.

Δέον λοιπὸν νὰ στραφῶμεν πρὸς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀραβοσίτου, ἡ ὁποία παρουσιάζει μέγιστα πλεονεκτήματα διὰ τὴν γεωργίαν μας, ἐν καιρῷ πολέμου.

α) Εὐδοκιμεῖ ἐπὶ τῶν ἀγροναπαύσεων, εἰς πεδινὰ καὶ ἄρκετὰ πλούσια ἐδάφη.

β) Ἀπαιτεῖ ἐλάχιστον σπόρον, ὅταν ἰδίᾳ σπείρεται κατὰ γραμμὰς ἢ εἰς λακκίσκους, καὶ μικρὰς σχετικῶς δαπάνας καλλιεργείας, ἐξαιρέσει ἀφθονουσῶν μᾶλλον παρ' ἡμῖν ἐργατικῶν χειρῶν (σκαλίσματα).

γ) Εἶναι ἐπιδεκτικὴ μεγίστης καὶ σταθερᾶς ἀποδόσεως, ὅταν γίνεται ποτιστικῇ.

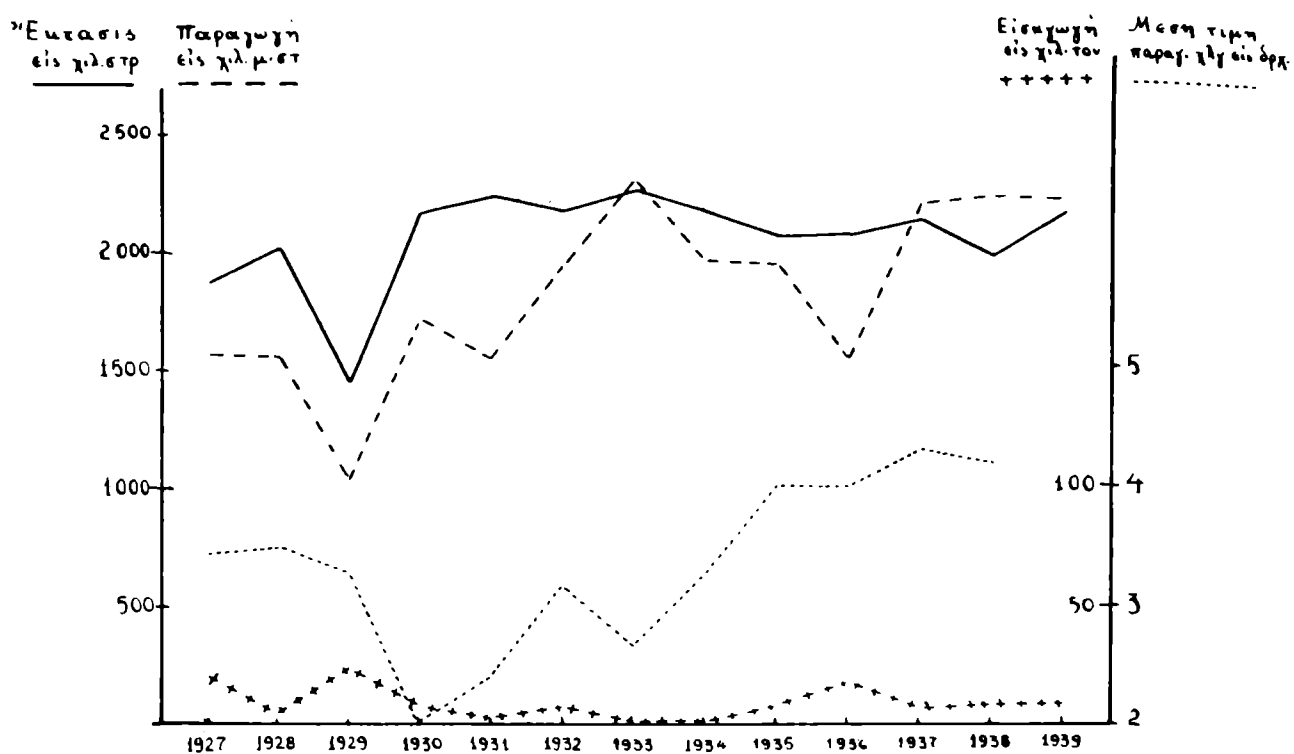
δ) Μᾶς δίδει ὑπολείμματα χρήσιμα εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (κορυφές, φύλλα, λισβοὶ κόκκοι).

ε) Ὡς ἀνοιξιάτικη καλλιέργεια δύναται νὰ προωθηθῇ καὶ τῶρα ἀκόμη, μάλιστα εἰς πολλὰς περιοχάς, ὅπου ὡς ἐκ τῶν ἐφεινῶν βροχῶν δὲν ἐπρόφθασε νὰ γίνῃ ἡ σπορὰ τοῦ σίτου.

Καὶ ὅμως ἡ καλλιέργεια αὕτη δὲν ἔλαβε τὴν ἀνάπτυξιν, ποὺ θὰ ἠδύνατο νὰ λάθῃ παρ' ἡμῖν καὶ αἱ εἰσαγόμεναι ποσότητες ἀραβοσίτου ἐμφανίζουν μᾶλλον αὐξήσιν. (Διάγραμμα 2). Τοῦτο προέρχεται διότι ἡ καλλιέργεια αὕτη ὄχι μόνον οὐδεμιᾶς ἔτυχεν ὑποστηρίξεως εἰς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ εἶχε ν' ἀντιπαλαίση πρὸς τὸν ἀνταγωνισμὸν τοῦ εἰσαγωμένου ἄνευ δασμοῦ καὶ ἐπὶ πιστώσει χορηγουμένου εἰς μεγάλας ποσότητας ἀραβοσίτου παρὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς. Μόνον κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἐγένετο, εἰς πολὺ περιορισμένην κλίμακα, συγκέντρωσις τοῦ προϊόντος τούτου ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ἀλλ' εἰς τιμὴν κατὰ μίαν περίπου δραχμὴν κάτω τοῦ κόστους τοῦ ξενικοῦ εἰς Πειραιᾶ. Φρονοῦμεν ὅτι ἡ συγκέντρωσις τοῦ ἀραβοσίτου πρέπει νὰ γενικευθῇ κατὰ τὸ προσεχές ἔτος. Νὰ γίνῃ δὲ ἀπὸ τοῦδε γνωστοποίησις τούτου εἰς τοὺς παραγωγούς, ὀριζομένης καὶ ἱκανοποιητικῆς τιμῆς ἀγορᾶς. Βεβαίως ἡ συγκέντρωσις τοῦ ἀραβοσίτου θ' ἀπαιτήσῃ καὶ εἰδικὰς

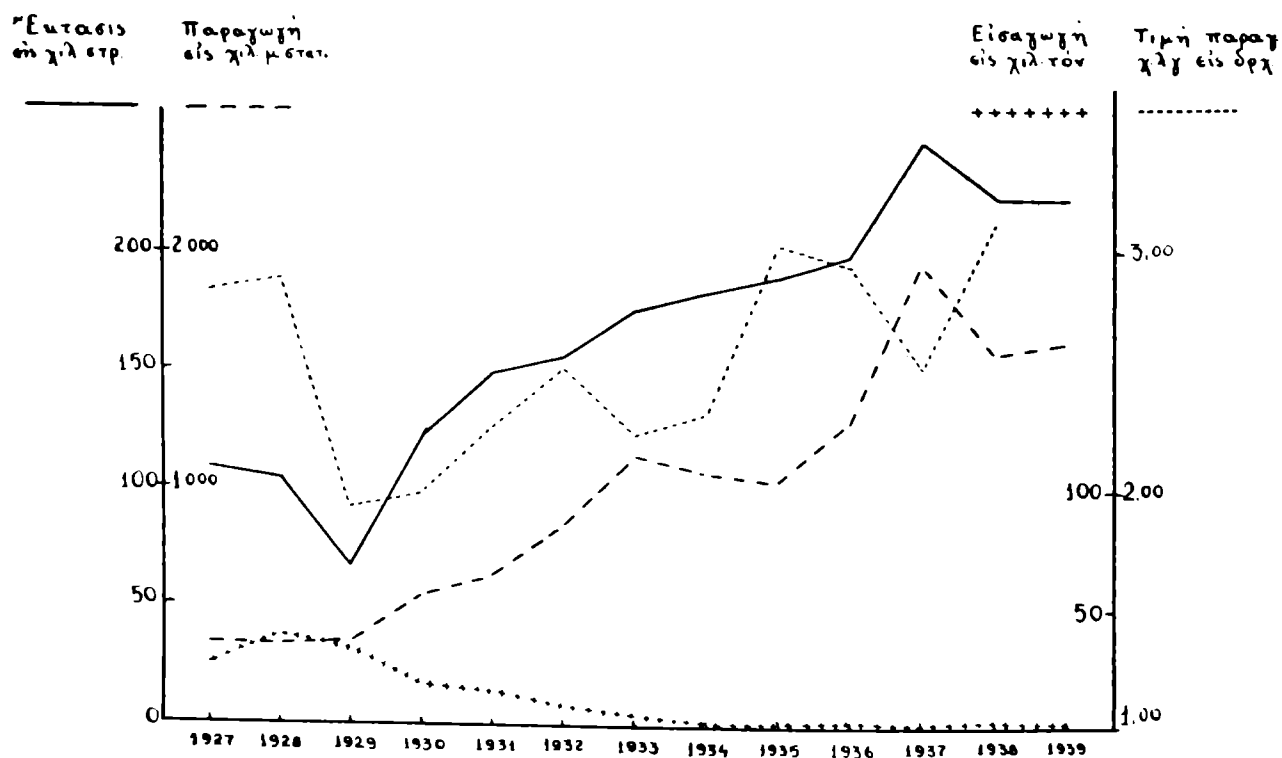
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.

"Εκτασις, παραγωγή, εισαγωγή και τιμή κριθῆς.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.

"Εκτασις, παραγωγή, εισαγωγή και τιμή γεωμήλων.

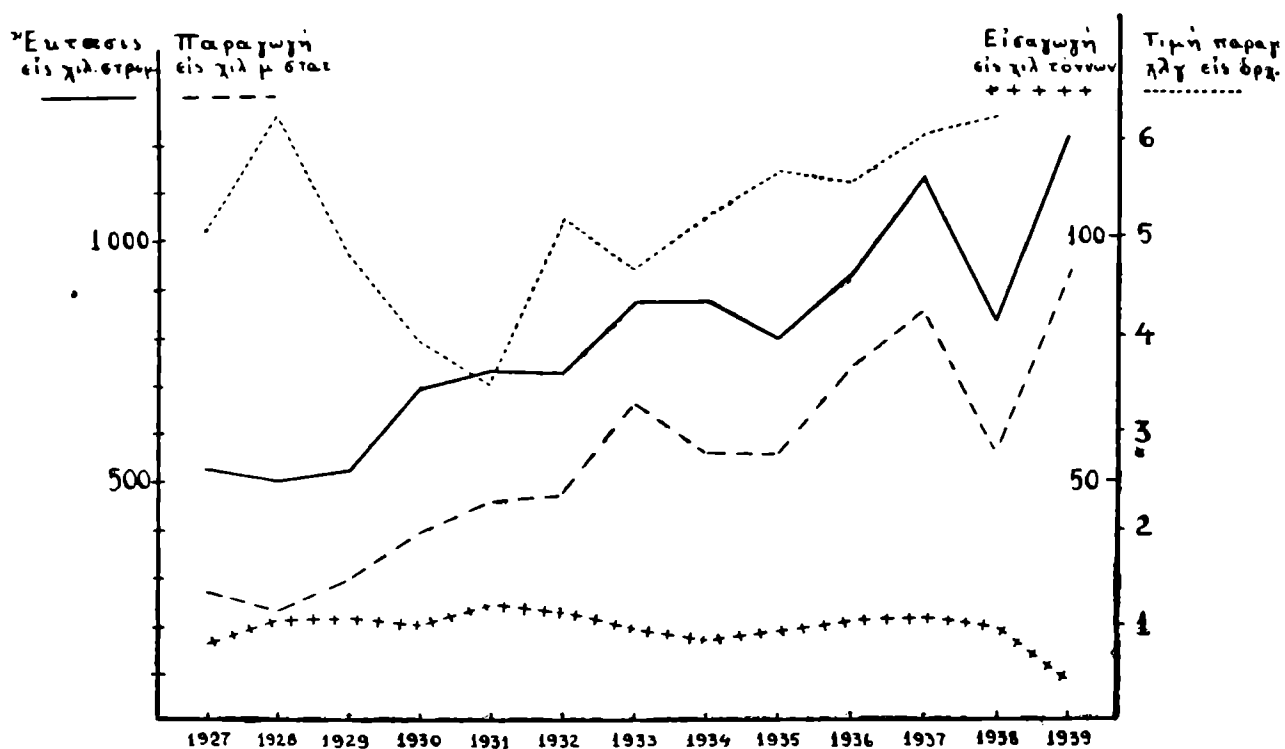
ἐγκαταστάσεις διὰ τὴν ἀποξήρανσιν αὐτοῦ, ὁμοίας πρὸς τὴν ἐν Γιδοῦ τῆς Μακεδονίας λειτουργοῦσαν ἐπιτυχῶς τοιαύτην τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς. Ἐπίσης θὰ γίνῃ ἀνάγκη προσμίξεως εἰς τὸ σιτάλευρον καὶ ἀραβοσιταλεύρου, εἰς τινὰς τοῦλάχιστον περιφερείας, πρὸς κατανάλωσιν τοῦ συγκεντρωθησομένου ἀραβοσίτου. Πρέπει ὅμως νὰ ἐννοηθῇ καλῶς ὅτι ὁ ἀραβόσιτος, ἂν καὶ κατώτερον εἶδος σιτηρῶν, συμπληρῶναι τὴν ἐσοδεῖαν μας εἰς σῖτον καὶ ἀπομένει ἢ κυρία ἐλπίς μας πρὸς ἐξασφάλισιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρου ἐγχωρίου ψωμιοῦ εἰς τὸν τόπον μας. Ἄν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου περίπου τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν, αἱ ἐξακόσιαι ἢ ἑπτακόσιαι χιλιάδες καλλιεργήσουν προσθέτως ἄλλ' ἐπιμελῶς δύο ἢ τρία στρέμματα ἀραβοσίτου, εἰς τὸν «αὐλαγᾶν» των ἢ εἰς τὸν κῆπόν των καὶ ποτίσουν αὐτόν, ἔστω καὶ μεταφέροντες νερό, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἐπαρκείας μας εἰς ἄρτον θὰ εὖρη σχεδὸν τὴν πρακτικὴν του λύσιν.

Ἄλλη καλλιέργεια, παραμεληθεῖσα ἐπίσης, ἀλλὰ μεγίστης σημασίας διὰ τὸν τόπον μας, εἶναι ἡ κριθή. Αὕτη χρησιμεύει ὡς τροφή μὲν τῶν ζώων εἰς ὅλην τὴν Χώραν, ἀντικαθιστᾷ δὲ τὸν σῖτον ὡς τροφή τῶν ἀνθρώπων εἰς τινὰ διαμερίσματα τῆς ΝΑ. Ἑλλάδος, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰς Κυκλάδας καὶ τὴν Κρήτην. Μολονότι ἡ ἀγοραία αὐτῆς τιμὴ ὑπερεδιπλασιάσθη ἀπὸ τοῦ 1930, ἢ ὑπ' αὐτῆς κατεχομένη ἔκτασις βαίνει ἐλαφρῶς ἐλαττωμένη, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἔναντι διαγράμματος 3. Οὕτως ἀναγκαζόμεθα νὰ εἰσάγωμεν κατ' ἔτος ποσότητας τινὰς ἐξ αὐτῆς. Τοῦτο προέρχεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι ἐκτοπίζεται ὑπὸ τοῦ ἰσχυρῶς, διὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς συγκεντρώσεως προστατευομένου σίτου. Καὶ ὅμως εἰς τὰ ἐδάφη τῆς ΝΑ. κυρίως Ἑλλάδος ἡ κριθή ἐπιτυχᾶναι καλύτερα ἀπὸ τὸν σῖτον, δίδει ἀνωτέρας καὶ πρὸ πάντων ἀσφαλεστέρας ἀποδόσεις, μολονότι καλλιεργεῖται συνήθως εἰς πτωχότερα ἐδάφη καὶ δὲν τυγχάνει τῶν περιποιήσεων τοῦ σίτου. Ἐπιβάλλεται λοιπὸν καὶ πάντοτε μὲν, εἰδικῶς δὲ ἐν καιρῷ πολέμου, ἡ ἐπέκτασις τῆς καλλιεργείας κριθῆς, ἢ ὁποία δύναται νὰ καλλιεργηθῇ ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγραναπαύσεων, καθὼς καὶ ἡ σήμερον συχνὰ παραλειπομένη στοιχειώδης λίπανσις αὐτῆς. Ἐκτὸς ὅμως τῆς πρὸς τοῦτο προπαγάνδας τῶν γεωργικῶν ὑπηρεσιῶν, συνιστᾶται πρὸς τοῦτο καὶ ἡ καθιέρωσις διὰ τὴν κριθὴν τοῦ θεσμοῦ τῆς συγκεντρώσεως καὶ μάλιστα εἰς ἱκανοποιητικὴν τιμὴν, ἢ ὁποία θὰ ἀποτελέσῃ τὸ καλλίτερον κίνητρον ἐπεκτάσεως τῆς καλλιεργείας διὰ τὸν χωρικόν.

Ἡ συστηματικὴ ἀνάπτυξις τῆς καλλιεργείας τῆς πατάτας περιώρισε τὴν πρὸ δεκαετίας ἀκόμη σημαντικὴν εἰσαγωγὴν μας τοῦ εἴ-

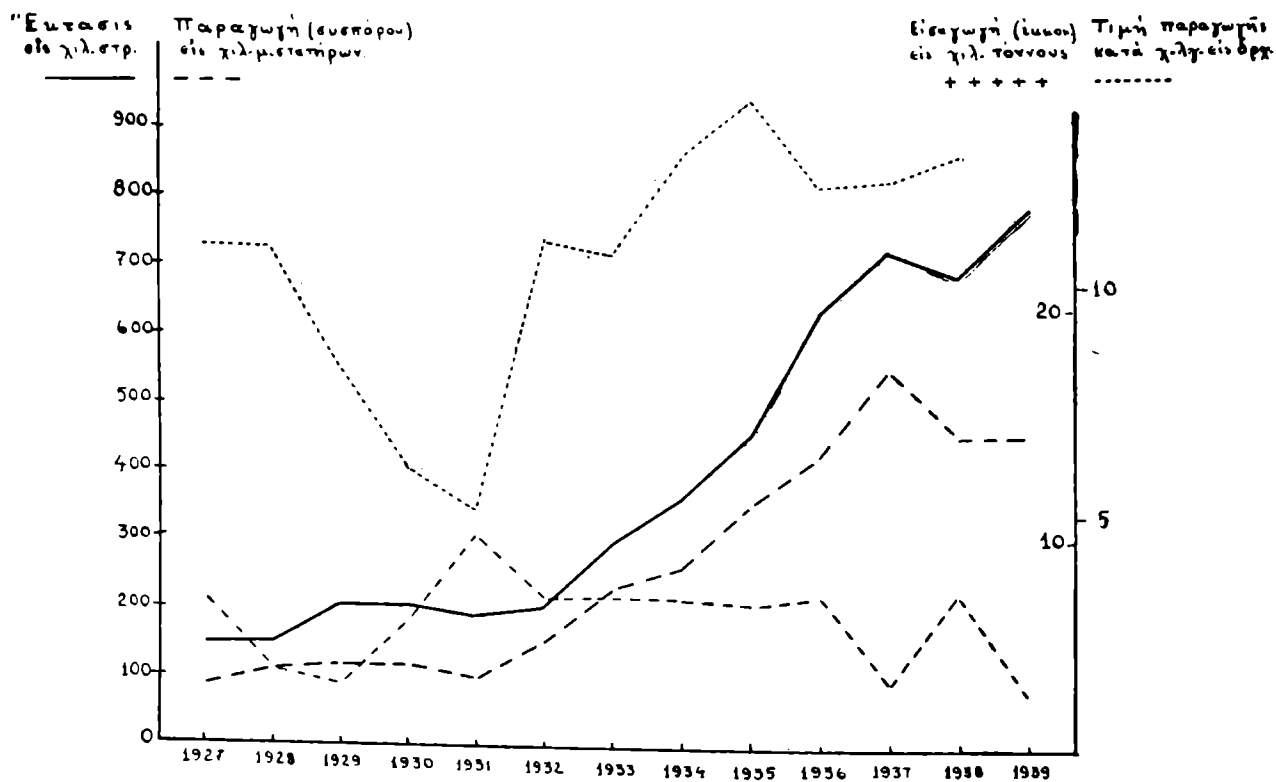
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.

"Εκτασις, παραγωγή, εισαγωγή καὶ τιμὴ ὀσπρίων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.

"Εκτασις, παραγωγή, εισαγωγή καὶ τιμὴ βάμβακος.

δους τούτου εἰς μικρὰς μόνον ποσότητας, ἀναγκαίᾳ διὰ τὴν ἀνανέωσιν τοῦ σπόρου. (Διάγρ. 4). Ἡ ἐπιδίωξις πολὺ μεγαλυτέρας καὶ ἀποτόμου αὐξήσεως τῆς πατατοπαραγωγῆς μας δὲν εἶναι εὐκόλος, διότι πρόκειται περὶ δυσκόλου καὶ πολυδαπάνου καλλιέργειας. Οὐτε ὅμως πρέπει νὰ συσταθῇ, διότι ἔχομεν ἤδη ἐπάρκειαν εἰς γεώμηλα καὶ εἰς τινὰς περιφερείας κρίσιν ὑπερπαραγωγῆς αὐτῶν, ἔνεκα τῆς μὴ ἀναλόγου πρὸς τὴν παραγωγὴν αὐξήσεως τῆς καταναλώσεώς των, ἐξ οὗ καὶ ἡ μικρὰ μείωσις τῆς ἐν Ἑλλάδι πατατοκαλλιέργειας κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν. Ἡ ὑπὸ τινων ριφθεῖσα γνώμη, ὅτι δυνάμεθα ν' ἀναπτύξωμεν τὴν πατατοκαλλιέργειάν μας, χρησιμοποιοῦντες τὸ πατατάλευρον εἰς παρασκευὴν ἄρτου, νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι ἐφαρμόσιμος. Καθότι ἡ πατάτα καλλιεργεῖται σχεδὸν πάντοτε παρ' ἡμῖν ὡς κηπουρικὴ καλλιέργεια καὶ μάλιστα ποτιστικὴ, στοιχίζει ἀκριθὰ καὶ ἀπαιτεῖ ἐξαιρετικὰς γαίας καὶ φροντίδας. Δεδομένου δὲ ὅτι περιέχει 70 — 80 % ὕδωρ, θὰ ἔπρεπε ἡ τιμὴ τῆς νὰ μειωθῇ εἰς τὸ τρίτον τῆς σημερινῆς, ἵνα μὴ ἀκριθῇ ὑπερβολικὰ τὸ ψωμί. Ὑπὸ τοιούτους ὅμως ὅρους ἡ καλλιέργειά της θὰ ἀπέβαινε τελείως ἀσύμφορος. Ἐνῶ εἰς τὰς Χώρας, ὅπου μετεχειρίσθησαν τὸ πατατάλευρον πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ σιταλεύρου, ἡ πατάτα εἶναι εἶδος μεγάλης καλλιέργειας, ἐναλλασσομένη μετὰ τῶν σιτηρῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς σικάλεως. Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους δὲν δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ παρ' ἡμῖν ἡ πατάτα ὡς κτηνοτροφικὸν φυτόν. Ἡμπορεῖ ὅμως νὰ γίνῃ πληρεστέρα χρησιμοποίησις διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς κτηνοτροφίας μας, τῶν ἀτροφικῶν, σπασμένων καὶ σκωληκοβρώτων κονδύλων, οἵτινες ἀνέρχονται εἰς 6 — 10% τῆς παραγωγῆς¹. Ὑπάρχει βεβαίως ἀκόμη παρ' ἡμῖν στάδιον ἀναπτύξεως τῆς καταναλώσεως τῆς πατάτας ὡς αὐτοσύας τροφῆς, αὕτη ὅμως θὰ ἐπέλθῃ βαθμιαίως, παρακολουθουμένη αὐτομάτως καὶ ἀπὸ ἀνάλογον αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς μας.

Ἡ παραγωγή μας εἰς ὅσπρια ἐν γένει, παρὰ τὴν αὐξήσιν αὐτῆς, παρουσιάζει κατ' ἔτος ἔλλειμμα. (Διάγρ. 5). Καὶ ὅμως αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ κυριώτερον καὶ θρεπτικώτερον ἄλλως τε ἔδεσμα τῆς μεγάλης μάζης τῶν ἀγροτῶν καὶ ἐργατῶν μας. Ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ μας παρουσιάζει μεγάλα περιθώρια αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς μας εἰς ὅσπρια, εἴτε ξηρικῶν εἴτε ποτιστικῶν, εἴτε χειμερινῶν (κουκκιά) εἴτε ἐαρινῶν (φασόλια, ἐρέβινθοι κλπ.). Ἡ καλλιέργεια τῶν ὀσπρίων ἐνδείκνυται, ἰδίᾳ εἰς τὰς ἀγροναπαύσεις, ἀφοῦ μάλιστα ἐνισχύει εἰς ἄζωτον τὰ ἐδάφη μας, τόσον πτωχὰ συνήθως εἰς αὐτὸ τὸ στοιχεῖον.

¹ Ἰω. Τσουμῆ. Τὸ ζωοτροφικὸν σύστημα ἐν Ἑλλάδι, σελ. 17.

“Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ὀρυζοκαλλιέργειας, αὕτη προϋποθέτει εἰδικὰς συνθήκας ὕδατος καὶ ἐδαφῶν, εἰδικευμένους καλλιεργητὰς καὶ ρύθμισιν τῶν κατὰ τόπους ὕδατικῶν σχέσεων καὶ ροῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ λάθωμεν σοβαρῶς αὐτὴν ὑπ’ ὄψιν διὰ τὴν πολεμικὴν μας ἐπάρκειαν.

Ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος παρουσιάζει ὅλως ἐξαιρετικὴν σημασίαν διὰ τὴν οἰκονομίαν μας, καθότι·

α) Ἀποτελεῖ συγχρόνως βιομηχανικὸν καὶ κτηνοτροφικὸν φυτόν, ἀφοῦ τὰ 2/3 τῆς ἐσοδείας του εἰς βάρος ἀφοροῦν τὸν βαμβακόσπορον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐξαιρετικὴ τροφή διὰ τὰ ζῶά μας.

β) Μᾶς δίδει τὴν πρώτην ὕλην ὅχι μόνον διὰ μίαν πρώτης ἀνάγκης βιομηχανίαν, ὡς ἡ βαμβακοῦφαντουργία, ἀλλ’ ἀκόμη καὶ διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς βαμβακοκλωστικῆς, τῆς ὁποίας εὐκόλως τὰ προϊόντα δυνάμεθα νὰ ἐξάγωμεν εἰς τὰ γειτονικὰ Βαλκάνια, ἔναντι ἰδίᾳ σίτου καὶ κτηνῶν.

γ) Δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ ἐπὶ τῶν ἀγροναπαύσεων, ἀκόμη καὶ ξηρική, εἰς πεδινὰ καὶ πλούσια ἐδάφη, (κάμποι Θράκης, Σερρῶν, Δ. Μακεδονίας, Τρικκάλων, Θηβῶν κλπ.). Καὶ ἐτοιμάζει, ὡς σκαλιστικὸν φυτόν, μίαν ἀνωτέραν ἐπ’ αὐτῶν ἐσοδεῖαν σίτου.

δ) Ἀφίνει ὑψηλὸν ἀκαθάριστον εἰσόδημα κατὰ στρέμμα, διπλάσιον τοῦ σίτου καὶ μᾶς ἐπιτρέπει οὕτω νὰ συγκεντρώσωμεν διπλάσιον πληθυσμὸν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐκτάσεως, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν σιτοκαλλιέργειαν. Τοῦτο ἔχει ἰδιάζουσαν σημασίαν διὰ τὴν Χώραν μας, παρουσιάζουσα μεγίστην στενότητα γῆς. Ἐνεκα ἄλλως τε τῶν ἀνωτέρω λόγων, ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος ἔλαβε σχετικῶς μεγίστην ἀνάπτυξιν παρ’ ἡμῖν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, μὲ μίαν μικρὰν μᾶλλον δασμολογικὴν προστασίαν. (Διάγρ. 6). Ἡ πτώσις τῶν κατὰ στρέμμα ἀποδόσεων τῆς (αἵτινες παραμένουν ἀνώτεραι κατὰ μέσον ὅρον τῶν συστηματικῶν βαμβακοκαλλιεργειῶν τῶν Ἡν. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς) ὀφείλεται εἰς ἐπέκτασιν τῆς καλλιέργειας ταύτης εἰς ξηρικὰ ἐδάφη καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ἀγροναπαύσεων. Οὕτως ἐπετύχαμεν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν τὴν αὐτάρκειάν μας καὶ ἀσφαλῶς θὰ γίνωμεν προσεχῶς ἐξαγωγεῖς βάμβακος. Διότι ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος δύναται νὰ ἐπεκταθῇ καὶ θὰ ἐπεκταθῇ ἐπὶ νέων ἐδαφῶν, ἰδίᾳ ἀγροναπαύσεων.

Ἰδιάζουσα φροντίς δέον νὰ ληφθῇ τέλος διὰ τὴν ἐπέκτασιν παρ’ ἡμῖν τῶν κτηνοτροφικῶν φυτῶν, τῶν ὁποίων ἔχομεν τοσαύτην ἔλλειψιν. Οὕτως ἐπιβάλλεται ἡ ἐπέκτασις τῆς καλλιέργειας κριθῆς καὶ βίκου διὰ σανόν, κάτω ἀπὸ τοὺς ἐλαιῶνας, οἱ ὁποῖοι κατέχουν ἐν Ἑλλάδι περὶ τὰ 5 ἑκατ. στρεμμάτων. Ἡ καλλιέργεια ἐπὶ

τῶν ἀγροναπαύσεων, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, ρόθης, λαθουρίου βίκου καὶ ἄλλων κτηνοτροφικῶν φυτῶν, ἀναλόγως τοῦ ἐκασταχοῦ τοπικῶν συνθηκῶν. Ἡ ἀλλεπάλληλος σπορὰ εἰς κήπους καὶ πλουσίας ποτιστικὰς γαίας πυκνοῦ ἀραβοσίτου, κοπτομένου χλωροῦ διὰ τροφήν τῶν ζώων. Ἡ ἐπέκτασις πέριξ τῶν πόλεων ὠρισμένων λαχανικῶν, ποὺ δίδουν ἄφθονα ὑπολείμματα εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (ἄγγινάρες, λάχανα κτλ.).

Ἐντασις τῆς καλλιεργείας. Αἱ διαρκοῦντος τοῦ πολέμου βελτιώσεις εἰς τὴν παραγωγὴν μας, μένουν κατ' ἀνάγκην περιωρισμένοι. Καὶ ἀποβλέπουν μᾶλλον εἰς τὴν διάθεσιν περισσοτέρας ἐργασίας ἢ κεφαλαίων κατὰ στρέμμα. Οὕτως εἶναι βεβαίως δυνατὴ ἡ ἐπιμελεστέρα κάπως καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους, τὸ διάλεγμα τοῦ σπόρου, ἡ κατὰ γραμμὰς σπορὰ τῶν σιτηρῶν, τὸ βοτάνισμα αὐτῶν, τὸ καλλίτερον καὶ συχνότερον σκάλισμα τοῦ ἀραβοσίτου, τοῦ βάμβακος, τῶν ὀσπρίων καὶ ἐνίοτε τοῦ σίτου (κατὰ περιφερείας). Ἀλλ' ἀποκλείεται ἡ μεγάλη ἐξάπλωσις τῆς λιπάνσεως, ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀκριθείας τῶν λιπασμάτων καὶ πρὸ πάντων τῶν ἀζωτούχων τοιούτων. Βεβαίως πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ καλλιτέρα κατὰ τὸ δυνατόν χρησιμοποίησις τῆς κόπρου, καθὼς καὶ ἡ μὴ χορήγησις αὐτῆς καὶ λιπασμάτων εἰς καπνὰ ἢ καὶ ἀμπέλους. Ἐπίσης εἶναι δυνατὴ ἡ ἔστω καὶ κατὰ τὸ διάστημα μόνον τοῦ πολέμου, μὴ χρησιμοποίησις καλιούχων λιπασμάτων, ἀφοῦ τὰ ἐδάφη μας εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πλούσια εἰς κάλι, ὥστε νὰ καθίσταται εὐθηνότερα ἡ λίπανσις. Κυρίως ὅμως πρέπει νὰ ἐπιζητηθῇ ἡ ποτιστικὴ καλλιέργεια, ὅπου εἶναι τοῦτο δυνατόν, ἀκόμη καὶ διὰ μεταφορᾶς ὕδατος, ὡς γίνεται π. χ. διὰ τὰ φυτευόμενα καπνὰ, ὅχι μόνον πρὸς αὔξησιν τῆς παραγωγῆς ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτῆς. Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν μικρῶν τοπικῶν ἔργων ἀρδεύσεως θὰ ἔπρεπε καὶ νὰ διατεθοῦν, κατὰ προτίμησιν, τὰ χορηγούμενα μακροπρόθεσμα δάνεια τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ἀφοῦ ἡ πολεμικὴ κατάστασις δὲν ἐπιτρέπει τὴν χρησιμοποίησιν των δι' ἀγορὰν μηχανημάτων ἢ καλλιτέρων ἔξωθεν ζώων ἢ διὰ τὴν σύστασιν νέων φυτειῶν.

Πολεμικὰ μέτρα ὑπὲρ τῆς κτηνοτροφίας μας. Ἡ ἐπέκτασις τῆς καλλιεργείας, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ἀγροναπαύσεων, θὰ δυσκολέψῃ ἔτι περισσότερο τὴν κτηνοτροφίαν μας, ἢ ὁποῖα πάσχει ἤδη ἀπὸ ὑποσιτισμόν. Ἐπὶ πλεόν ἢ ἀναγκαστικὴ παρασκευὴ ἀλεύρων περιεχόντων τὸ πλεῖστον τῶν πιτύρων, ἰδίᾳ δὲ τὰ ψιλὰ τοιαῦτα, στερεῖ τὴν κτηνοτροφίαν μας καὶ κυρίως τὴν ἐν πλήρει ἀναπτύξει οἰκοσιτον ἀγελαδοτροφίαν μας, τῆς μέχρι τοῦδε σπουδαιοτέρας τῶν τροφῶν της. Σημειωτέον ἀκόμη ὅτι αἱ πλεῖστοι εἰσαχθεῖσαι νέαι

ποικιλίαι σίτου, ἰδίᾳ δὲ ἡ Μεντάνα, ἔχουν κενὸν ἄχυρον, τὸ ὁποῖον οὐδεμίαν σχεδὸν θρεπτικὴν ἀξίαν παρουσιάζει. Βεβαίως ἡ προτεινομένη ἐπέκτασις τῆς καλλιεργείας ἀραβοσίτου, βάμβακος καὶ γεωμήλων θὰ προσπορίσῃ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν μας προσθέτους τροφάς. Μένει ὅμως καὶ πάλιν ἓνα σημαντικὸν ἔλλειμμα, τὸ ὁποῖον δὲν δυνάμεθα νὰ καλύπτωμεν δι' εἰσαγωγῆς νομῆς ζώων, καθότι ἡ μεταφορὰ αὐτῆς στοιχίζει ὑπερβολικὰ ἰδίᾳ εἰς πολεμικὴν ἐποχὴν, ὥς ἐκ τοῦ μεγάλου ὄγκου ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀξίαν της. Διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται ἡ λήψις ἐξαιρετικῶν μέτρων ὑπὲρ τῆς κτηνοτροφίας μας καὶ κυρίως·

α) Ἡ προσπάθεια τῆς μετατροπῆς μέρους τῶν φυσικῶν λειμῶνων μας εἰς ἀποδοτικωτέρους τεχνικοὺς τοιούτους, ὅπου βεβαίως καὶ αἱ κλιματολογικαὶ συνθῆκαι ἐπιτρέπουν τοῦτο (ΒΔ Ἑλλάς).

β) Ἡ καλλιέργεια ἐπὶ μέρους τῆς ἀγροαναπαύσεως κτηνοτροφικῶν φυτῶν καὶ ἰδίᾳ ρόθης, λαθουρίου καὶ βίκου (ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν).

γ) Ἡ μεγαλυτέρα χρησιμοποίησις κτηνοτροφικῶν πλακούντων, ἐμπλουτιζομένων καὶ διὰ μελάσσης, δυναμένης εὐκόλως νὰ εἰσαχθῇ ἐξ Αἰγύπτου καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν πλεόν· συμπυκνωμένην τροφήν τῶν κτηνῶν. Ἐπίσης δέον νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ εἰσαγωγή πλακούντων ἐκ Βουλγαρίας (ἡλιοτροπίου) καὶ Ν. Σερβίας (θαμβασκόπητας).

δ) Ἡ καλλιτέρα χρησιμοποίησις τῶν ὑπολειμμάτων τῶν καλλιεργειῶν μας (κορυφαὶ ἀραβοσίτου, ὑπολείμματα λαχανοκήπων, φύλλα καὶ κλαδίσκοι μωρέας, ἐλαίας, ἀμπέλου) ἢ τῶν δασῶν μας (βάλανοι, ἀγριοκάστανα, καρποὶ ὄξυᾶς, φύλλα φράξου καὶ πελέας κλπ.), ἢ τῶν ὑποπροϊόντων τῆς βιομηχανίας μας (χαρουπάλευρον, πίτυρα ὀρύζης, διάφοροι πλακοῦντες).

ε) Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω μέτρων, νομίζομεν ὅτι εἰς τὴν πολεμικὴν ἐποχὴν ἐπιβάλλεται ἡ σφαγὴ τῶν ὑπεργήρων ζώων καὶ ἰδίᾳ τῶν ὑπεργήρων ἵππων, ὄνων καὶ ἡμιόνων, οἱ ὁποῖοι καταναλίσκουν τροφὰς δυσαναλόγως ἀνωτέρας ἀξίας ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὑπηρεσίας των. Καὶ ἡ μὲν πώλησις τῶν βοῶν, ἀγελάδων καὶ βουθάλων εἶναι εὐκόλος εἰς τὰ κρεοπωλεῖα. Διὰ τὰ ἵπποειδῆ ὅμως θὰ ἔπρεπεν ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ἢ καὶ ἄλλος εἰδικῶς συνιστώμενος ὀργανισμὸς ν' ἀγοράζῃ αὐτὰ εἰς χαμηλὰς τιμὰς καὶ νὰ χρησιμοποίησιν τὸ κρέας αὐτῶν, μετὰ πρόχειρον παρασκευήν, ὥς τροφήν τῶν χοίρων καὶ τῶν κατοικιδίων πτηνῶν, τῶν ὁποίων θ' αὐξήσῃ οὕτω μεγάλως ἡ ὠοτοκία. Σημειωτέον ὅτι καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ζώων τούτων δύνανται νὰ ἀγορασθοῦν ἀπὸ τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν

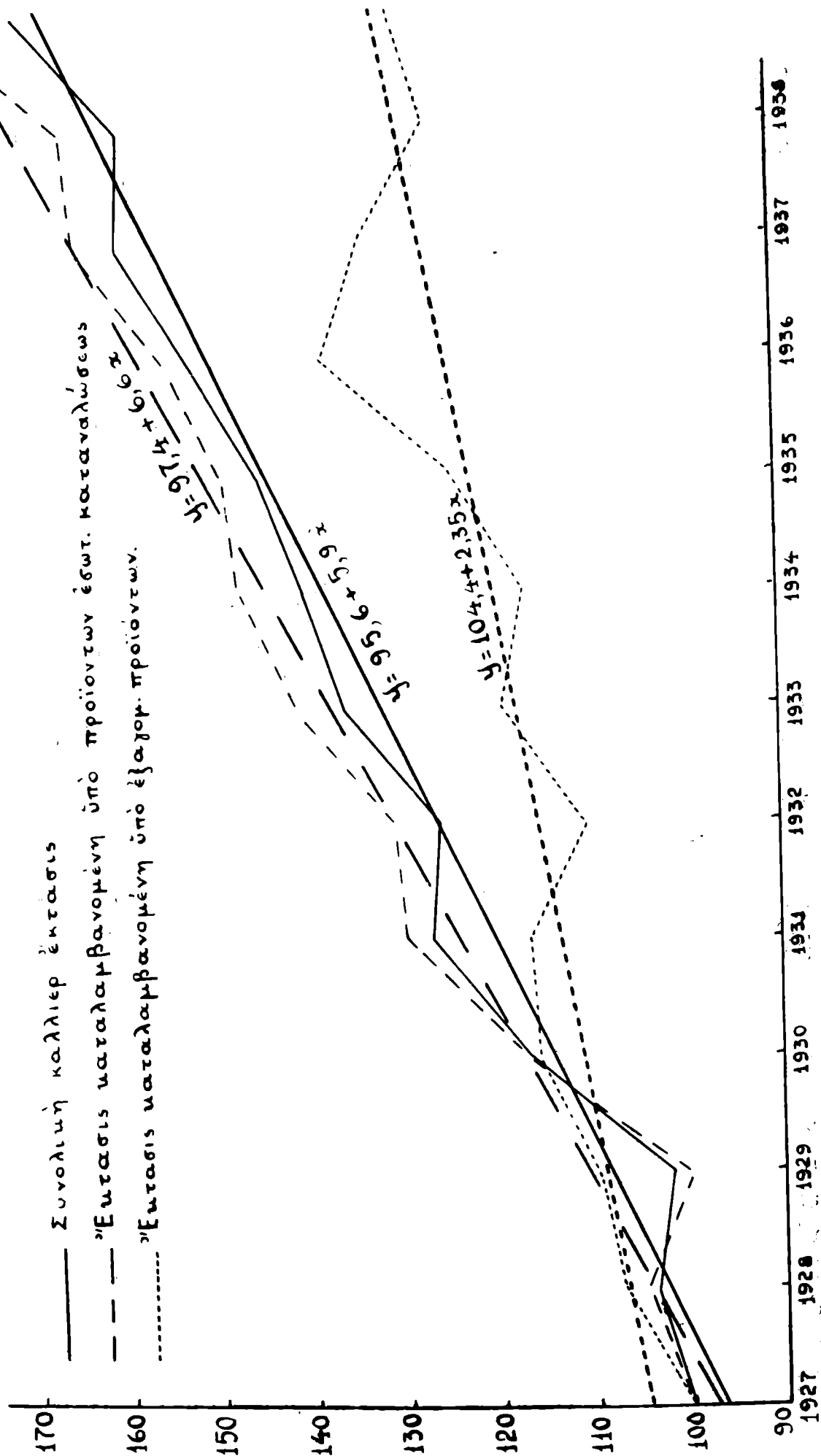
πρὸς παρασκευὴν λίπους, κόλας καὶ ὑπερφωσφορικῶν λιπασμάτων. Ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω ληπτέων μέτρων διὰ τὴν αὐξησιν τῶν τροφῶν τῶν ζώων μας, ἐλάχιστα ἄλλα ταχείας ἐνεργείας, ὡς ἐπιβάλλουν αἱ πολεμικαὶ περιστάσεις, δύνανται νὰ συσταθοῦν. Καθότι ὁ ρυθμὸς τῆς κτηνοτροφικῆς βελτιώσεως εἶναι βραδὺς καὶ ἡ ἀναπαραγωγὴ τῶν ζώων φυσικῶς ἄργη, ἐξαιρέσει τῶν χοίρων, τῶν κονίκλων καὶ τῶν κατοικιδίων πτηνῶν. Αἱ εἰς τροφὰς ὅμως ἀπαιτήσεις τῶν εἰδῶν τούτων εἶναι τόσον μεγάλαι, ὥστε ν' ἀφίνουν κατὰ κανόνα ἔλλειμμα, ἐκεῖ ὅπου ὠργανώθησαν ἐν μεγάλῳ, καὶ νὰ συντηροῦνται μᾶλλον ἱκανοποιητικῶς μόνον εἰς μικρὰς ἡμιοικισίτους ἐκμεταλλεύσεις εἰς βάρος, ἐνίοτε λανθανόντως, τῶν καλλιέργειῶν ἢ τῶν εἰσκομισθέντων καρπῶν. Διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται κυρίως ἡ προσεκτικὴ συντήρησις τοῦ κτηνοτροφικοῦ μας κεφαλαίου. Καὶ πρὸς τοῦτο θὰ συντελέσῃ ἡ εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ εἰς τοὺς ποιμένας, τῶν ὀρεινῶν ἰδίᾳ περιφερειῶν, χορήγησις ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης μακροπροθέσμων δανείων διὰ τὴν κατασκευὴν σταύλων, μανδριῶν καὶ προφυλακτηρίων ἀπὸ τοῦ ψύχους. Κυρίως ὅμως ὀρθὴ θὰ ᾖ το ἡ κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον ἀναστολὴ τοῦ Νόμου 875 περὶ αἰγοβοσκῆς, κυρίως εἰς ὅσας περιφερείας δὲν δύνανται τὰ πρόβατα ν' ἀντικαταστήσουν τὰς αἰγας, ἐξαιρέσει βεβαίως τῶν κλιτειῶν τῶν χειμάρρων. Καθότι ὅχι μόνον κινδυνεύει νὰ καταστραφῇ ἕνας σημαντικώτατος κλάδος τῆς κτηνοτροφίας μας, παράγων ἐτησίως, κατὰ τὸν εἰδικὸν Ὑπουργὸν τῆς Γεωργίας κ. Γ. Κυριακόν, προϊόντα ἀξίας 2.357 ἑκατ. δραχ., ἥτοι 11,20 % τοῦ συνόλου τῆς κτηνοτροφικῆς μας παραγωγῆς¹, ἀλλ' ἀφίνομεν οὕτω ἀνεκμεταλλεύτους μεγίστας ἐκτάσεις πρεμνοφυοῦς βλαστήσεως, ἀκαταλλήλους πρὸς διατροφήν ἄλλων τυχόν ζώων.

Δασικὴ πολεμικὴ πολιτικὴ. Ἡ βραδεῖα ἀνάπτυξις τῶν δασῶν δὲν ἐπιτρέπει βέβαια τὴν πληρεστέραν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεώς μας, ἄνευ ἐπικινδύνου συντομεύσεως τοῦ περιτροπικοῦ κύκλου τῆς ἐκμεταλλεύσεώς των. Τοῦτο ὅμως δέον νὰ ἀποκλεισθῇ, κατὰ κανόνα, εἰς μίαν χώραν πτωχὴν εἰς δάση, ὡς ἡ ἡμετέρα. Μερικὴ μόνον συμπλήρωσις τῶν μεγάλων μας ἀναγκῶν εἰς τεχνικὴν ξυλείαν θὰ ἠδύνατο νὰ προκύψῃ ἐκ τῆς διανοίξεως νέων δασικῶν ὁδῶν, δυνάμει τοῦ λίαν ἐπιτυχοῦς Ἀναγκ. Νόμου 1700, ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Ἀναγκ. Ν. 2124 τοῦ 1939, εἰς ἀνεκμετάλλευτα σήμερον συγκροτήματα καθὼς καὶ ἐκ τῆς ξυλεύσεως ἐκτάσεων τινῶν ἐπιδεκτικῶν γεωργικῆς καὶ δενδροκομικῆς ἐκμεταλλεύσεως, συμφώνως ἄλλως τε πρὸς τὸν Νόμον 857. Ἡ

¹ Γ. Κυριακοῦ. Ἡ κτηνοτροφία μας, Ἀθῆναι 1939, σελ. 12.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7.

Αύξεις καλλιεργουμένων ἐκτάσεων προϊόντων ἐγχωρίου καταναλώσεως ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐξαγόμενα.

ξύλευσις αὕτη θ' ἀντιμετωπίσῃ κατὰ μέγα μέρος καὶ τὸ μικρόν μας μᾶλλον ἔλλειμμα εἰς καυσόξυλα καὶ ξυλάνθρακας. Θὰ ἡδύνατο ὅμως ν' ἀντιμετωπισθῇ καὶ πλήρης αὐτοῦ κάλυψις διὰ τῆς διαδόσεως τῆς καύσεως λιγνίτου, χορηγουμένου ἰδίᾳ εἰς τὰ χωρία εἰς μικρὰν σχετικῶς τιμὴν, ἀπὸ ἐκμετάλλευσιν πλουσίων αὐτῶν γειτονικῶν λιγνιτορυχείων ¹.

Συμπεράσματα. Ἡ Ἑλληνικὴ γεωργία, ἀκολουθοῦσα τὴν κατεύθυνσιν ἐν προκειμένῳ καὶ τῶν ξένων οἰκονομιῶν, παρουσίασε καὶ πρὸ τοῦ πολέμου μίαν σαφῆ τάσιν πρὸς ἐπιδίωξιν τῆς αὐταρκειᾶς μας. Ἡ τάσις αὕτη ἐμφαίνεται σαφῶς ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν καλλιεργουμένων εἰδῶν ἐγχωρίου καταναλώσεως, ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐξαγόμενα τοιαῦτα, ὡς δεικνύει τὸ ἔναντι διάγραμμα ὑπ' ἀριθ. 7. Ἡ παραγωγή μας εἰς καταναλισκόμενα ἐν τῇ Χώρα εἶδη — ὑποκειμένα εἰς διακυμάνσεις ἔνεκα μετεωρολογικῶν ἰδίᾳ λόγων — ἐμφανίζει μίαν σημαντικὴν βελτίωσιν εἰς τὴν κάλυψιν τοῦ ἔλλειμματός μας εἰς σῖτον, ἰσχυρῶς προστατευόμενον ἰδίᾳ διὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς συγκεντρώσεώς του. Ὅχι ὅμως καὶ διὰ τὰ λοιπὰ σιτηρά, τὰ ὅποια ἔχουν ἐπίσης μεγάλην σημασίαν καὶ διὰ τὴν κτηνοτροφίαν μας. Σταθερὸν εἶναι ἐπίσης τὸ ἔλλειμμά μας εἰς κρέας καὶ εἰς τὰ ὀλίγα σχετικῶς, ἀλλὰ σταθερῶς κατ' ἔτος εἰσαγόμενα, κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Τέλος μέγιστον εἶναι τὸ ἔλλειμμά μας εἰς τεχνικὴν ξυλείαν, τῆς ὁποίας δὲν παράγομεν οὔτε τὸ πέμπτον τῶν ἀναγκῶν μας, παρ' ὅλα τὰ ληφθέντα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας μέτρα διὰ τὴν πληρεστέραν καὶ συστηματικωτέραν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν μας ². Οὕτως ὁ ἀριθμὸς τῆς ἐπαρκειᾶς μας καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν τάσις ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ κάτωθι πίνακος, τὸν ὅποιον κατηρτίσαμεν βάσει τῶν δεδομένων τῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας.

Βαθμὸς τῆς ἐπαρκειᾶς μας

Γεωργικὰ εἶδη	Μέσος ὅρος 1933 - 37	Ἔτος 1938	Ἔτος 1939	Μ. ὅρος 1933 - 39
Σῖτος καὶ ἄλευρα	62,8	67,1	73,8	65,9
Ἀραβόσιτος	86,7	80,4	84,5	85,0
Ἄλλα σιτηρά	96,0	98,2	98,2	96,9
Ὄσπρια	75,0	76,6	91,0	78,5
Λαχανικὰ καὶ γεώμηλα	99,0	99,0	98,9	99,0
Ὅρουζα καὶ βαμβάκερά	7,4	24,3	14,7	12,2
Βάμβαξ καὶ βαμβάκερά	57,0	69,0	70,0	62,0
Ζάχαρις καὶ μέλι (3/4)	3,8	3,1	—	3,6 ³

¹ Χ. Στεφανίδη. Τὸ ζήτημα τῆς καυσίμου ὕλης εἰς τὰ χωρία μας, «Ἀγροτική Οἰκονομία» 1939, σελ. 280.

² Γ. Κυριακοῦ. Δασικὴ πολιτικὴ, ἄλλοτε καὶ τώρα, Ἀθῆναι 1939.

³ μ. ὅρ. 1933 - 38.

Κτηνοτροφικά

Κρέας βοοειδῶν	65,0 (1936)	60	—	62,5 ²
Ίπποι	92,1 (1936)	91	—	91,5 ²
Αἰγοπρόβατα	85,0 (1936)	92	—	88,5 ²
Χοῖροι	99,0 (1936)	99	—	99,0 ²
Βούτυρον	94,7	90	—	93,5 ¹
Γάλα (συμπυκν. 4/1)	97,1	97	—	97,1 ¹
Ψά	97,3	96	—	97,0 ¹

Δασικά

Καυσόξυλα	95,5	—	—	95,5 ³
Ξυλάνθρακες	97,7	—	—	97,7 ³
Τεχνική ξυλεία	17,4	—	—	17,4 ⁴

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω γεωργικῶν εἰδῶν εἰσάγομεν καὶ ἄλλα τινὰ ἀποικιακά, μὴ δυνάμενα νὰ παραχθοῦν ἐν Ἑλλάδι ἀλλ' ἐπιδεκτικὰ μερικῆς ἀντικαταστάσεως δι' ἐγχωρίων εἰδῶν, ὡς π. χ. συκοκαφὲ ἀντὶ καφέ, τσάϊ τοῦ βουνοῦ ἀντὶ τεῖου, ἐρυθρὸν πιπέρι Καρατζόβας ἀντὶ τοῦ κυρίως πιπέρεως.

Εἰδικὴν διὰ τὴν διατροφήν μας σημασίαν παρουσιάζει ἡ ζάχαρις, τῆς ὁποίας εἰσηγάγομεν τὸ 1939 68.000 τόννους ἀξίας 371 ἑκατ. δρχ., ἄνευ τῆς δασμολογικῆς ἐπιβαρύνσεως.

Ταύτην θὰ ἠδύνατο κατὰ μικρὸν ποσοστὸν ν' ἀναπληρώσῃ ἡ μελισσοπαραγωγή μας. Πρέπει ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι, παρὰ τὸν ἀνέκαθεν ὑπάρχοντα παρ' ἡμῶν μεγάλον δασμὸν ἐπὶ τῆς ζαχαρέως, ὁ ἀριθμὸς τῶν κυψελῶν μένει στάσιμος ἀπὸ ἐτῶν εἰς τὴν Χώραν μας. Καὶ ἡ μόνη εἰς τὴν μελισσοκομίαν παρατηρουμένη πρόοδος εἶναι ἡ βαθμιαία ἀντικατάστασις μέρους τῶν πρωτογόνων κυψελῶν διὰ τοιούτων μὲ κινητὰ πλαίσια (εὐρωπαϊκῶν), αἵτινες ὅμως φθάνουν τὰ δέκατον μόνον τοῦ συνόλου αὐτῶν. Ἐπομένως δὲν εἶναι ἐπιτρεπτὸν νὰ ἀναμένωμεν ἀξίαν λόγου αὐξήσιν τῆς μελιτοπαραγωγῆς μας κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου. Πολὺ σοβαρὰ εἶναι ἡ κάλυψις μέρους τῶν ἀναγκῶν μας εἰς ζάχαριν διὰ σταφιδοζαχαρίου. Ἦδη συνεστήθησαν ἐν Ἑλλάδι 8 ἐργοστάσια, εἰς τὰ ὁποῖα κατειργάσθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος περὶ τὰ 30 ἑκατ. ἑνετικῶν λίτρων σταφίδος, παρεχομένη εἰς αὐτὰ ἐκ τοῦ παρα-

¹ μ. ὁρ. 1933 - 38.

² μ. ὁρ. 1936 καὶ 38.

³ μ. ὁρ. 1933- 37.

⁴ Ὅμοιος, ὑπολογισμὸς Ἀντ. Χριστοδουλοπούλου εἰς ἐφ. «Βραδυὴ» 20 Ὀκτωβρίου 1939.

κρατήματος πρὸς 2.500 δρ. κατὰ ἐνετ. χιλιόλιτρον, ἥτοι εἰς τὴν τρέχουσαν περίπου τιμὴν τῆς σταφίδος. Οὕτω διὰ τῆς σταφιδίνης ὅχι μόνον καλύπτονται κατὰ μέγα μέρος αἱ ἀνάγκαι τῆς ζαχαροβιομηχανίας (χαλθάδες, λουκούμια, μαρμελάδες κτλ.) καὶ ζαχαροπλαστικῆς μας, ἀλλὰ δημιουργεῖται ἕνας σημαντικὸς καὶ ἐπωφελὴς τρόπος διαθέσεως τῆς σταφίδος μας καὶ πρὸ πάντων τῶν κατωτέρων ποιότητων αὐτῆς.

Ἡ πολεμικὴ περίοδος ἐπιβάλλει διὰ τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν μας:

α) Ἐπέκτασιν τῆς καλλιεργείας ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ἀγροναπαύσεων.

β) Αὐξήσιν τῆς καλλιεργείας ἀραβοσίτου, κριθῆς, ὀσπρίων καὶ βάμβακος.

γ) Ἐντασιν τῆς καλλιεργείας διὰ τῆς χρησιμοποίησεως περισσοτέρων ἐργατικῶν χειρῶν παρὰ κεφαλαίων καὶ ἐπεκτάσεως τῶν ἄρδεύσεων.

δ) Συγκέντρωσιν τοῦ ἀραβοσίτου, τῆς κριθῆς καὶ τῶν ὀσπρίων.

ε) Φροντίδα διὰ τὴν παραγωγὴν περισσοτέρων τροφῶν ζώων καὶ εἰσαγωγὴν μελάσσης καὶ πλακούντων. Σφαγὴν τῶν ὑπεργήρων ζώων καὶ χρησιμοποίησιν τῶν ὑπεργήρων ἵπποειδῶν ὡς τροφήν τῶν χοίρων καὶ τῶν ὀρνίθων.

στ) Ἐκμετάλλευσιν τῶν ἀχρησιμοποίητων σήμερον δασικῶν συγκροτημάτων διὰ τῆς διανοίξεως νέων δασικῶν ὁδῶν.

Γενικώτερον ὁ πόλεμος ἐπιβάλλει τὴν προσαρμογὴν τῆς γεωργίας μας πρὸς τὰς ἀνάγκας μᾶλλον τῆς ἐσωτερικῆς μας ἀγορᾶς. Ἡ τάσις πρὸς τὴν αὐτάρκειαν θὰ ἐνισχυθῇ ἀσφαλῶς κατ' αὐτόν. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅμως ὅτι ἡ μέλλουσα εἰρήνη θὰ ἐξασφαλίσῃ μεγαλύτεραν ἐλευθερίαν εἰς τὰς συναλλαγάς, ἢ ὅποια εὖνοεῖ καλύτερον τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας μας καὶ μάλιστα τῶν περισσοτέρων πλουτοπαραγωγῶν κλάδων αὐτῆς.

ΧΡ. ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ